

Barbara Spruk Golob, OŠ Frana Albrehta Kamnik

PRIMERI TIMSKEGA DELA PRI RAZREDNEM POUKU

Timsko delo je ena od oblik sodelovalnega poučevanja. Slednje prinaša številne priložnosti za profesionalni razvoj v avtentičnih situacijah in ustvarja bolj inkluzivno učno okolje. Učiteljem/-a omogoča skupno odgovornost za učenčev učnje in prispeva k porazdelitvi odgovornosti pri vključevanju učencev.

Na Osnovni šoli Frana Albrehta Kamnik smo povezan kolektiv. Sodelujemo tako po vertikali kot po horizontali. Povezujemo se znotraj aktiva in med aktivi. Uspešno sodelujemo tudi z vodstvom šole, ki ima posluš za strokovno utemeljene predloge/pobude učiteljev. Timsko delo je del našega vsakdana, zato v nadaljevanju navajam nekaj preizkušenih primerov iz naše prakse.

1. RDEČA KAPICA NA OBISKU – PRIMER IZKUŠENJSKEGA UČENJA OB PRAVLJICI

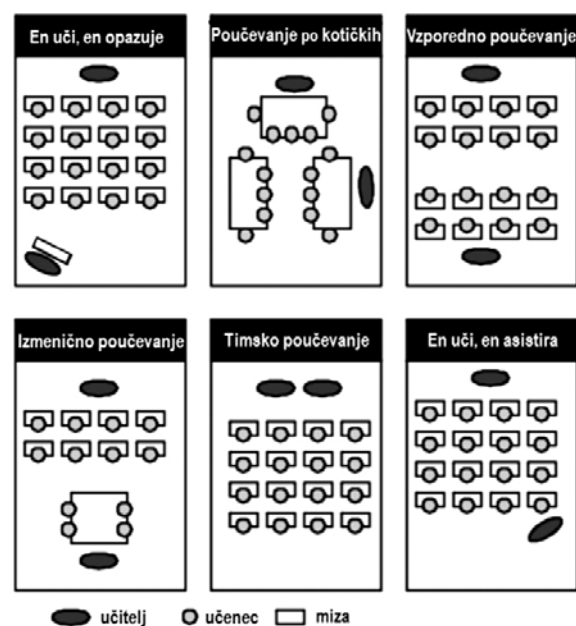
Rdeča kapica je klasična pravljica, ki jo prebiramo že majhnim otrokom. Ko sva s sodelavko Majo Škrjanc, s katero poučujem v paralelki, razmišljali o pripravi ure, sva želeli pripraviti tako, ki bo učence pritegnila in jim ostala v spominu. Spomnili sva se na slavistko Natašo Zor, ki je zelo dobra interpretka, in vzgojiteljico Darjo Habjan, s katero odlično sodelujeva, če poučujeva v 1. razredu, ter ju povabili k sodelovanju. Tako smo torej sodelovanje zasnovali po vertikali od vzgojiteljice prek razrednih učiteljic do predmetne učiteljice.

V timu smo se znašle učiteljice z različnimi znanji in kompetencami, vendar kljub temu enakovredne partnerice. Timsko poučevanje namreč pomeni nenehno vzpostavljanje interakcije med vsemi udeleženi učitelji, skupno reševanje različnih izzivov ter pripravljenost na medsebojno pomoč. Pomeni vlaganje skupnega časa in truda v načrtovanje in izvedbo dejavnosti in prilagoditev. Vsak na svoj način prispeva k uspehu vseh učencev, pri čemer mora biti naše delovanje usklajeno in dopolnjujoče se. Pri sodelovalnem poučevanju je pomembno, da so, v izogib konfliktnim situacijam, vloge jasno določene.

Skupno poučevanje (Slika 1) smo učiteljice pri svojem timskem delu realizirale tako:

a) *eden poučuje, drugi opazuje* – Učiteljica slavistka je v vlogi Rdeče kapice celotni skupini otrok v prvi osebi predstavila pravljico, ki jo je prevedel Fran Albreht. Oblečena je bila kot Rdeča kapica. Imela je košaro in velikega plišastega volka. Učenci so jo poslušali z velikimi očmi in odprtimi usti. Pripovedovala je zelo doživeto in v zgodbo vključila tudi otroke. Spraševala jih ni samo o vsebini, ampak tudi o čustvih, ki so jih doživljali junaki. Medtem smo bile preostale učiteljice usmerjene predvsem v opazovanje učnih, vedenjskih in socio-emocionalnih značilnosti posameznikov oz. celotnega oddelka.

b) *Poučevanje po koticčkih in c) vzporedno poučevanje* – Učenci so s pomočjo sličic ponovili pravljico in jo ubesedili. Nato so rotirali med skupinami, ki sva jih vzporedno vodili razredničarki, Barbara Spruk Golob in Maja Škrjanc. V enem koticčku pa je potekalo samostojno učno delo nadarjenih učencev, nad katerim je bedela vzgojiteljica Darja Habjan, slavistka Nataša Zor pa je spremljala delo učencev priseljencev. Učiteljice smo pouk izvajale vzporedno ter ga tako prilagajale in diferencirale glede na potrebe učencev.

Slika 1: Prikaz različnih pristopov sodelovalnega poučevanja po Friend in Bursuck (2009)

Poučevanje po koticah, združeno z vzporednim poučevanjem, nas je privedlo do uresničitve č) *timskega poučevanja* – vse učiteljice smo hkrati, enakovredno in v celoti poučevale večjo skupino otrok.

2. PREŠEREN ZA DRUGOŠOLCE

Uspešno timsko sodelujem tudi s slovenistkama Jano Jus in Natašo Zor, npr. na temo France Prešeren. Na temelju skupnega načrtovanja smo z učenci 2. razreda raziskovali likovno pesem (Zdravljica), pri Jani Jus pa so drugošolci s pomočjo učencev 8. razreda spoznali, kako se likovna pesem napiše. Po predhodnem dogovoru so bile skupine oblikovane heterogeno, saj sva želeli, da sodelovalno učenje spodbudi notranjo motivacijo in nudi možnost učne uspešnosti vsem učencem. Izkazalo se je, da so osmošolci k delu pristopili odgovorno. Z veliko zavzetostjo so razlagali drugošolcem. Ti pa so jih z zanimanjem poslušali in z njimi delili svoje ideje. Vsi so bili aktivni.

Nataša Zor je pri svojih učencih 8. razreda doživeto deklamirala ep Krst pri Savici. Ko sem to omenila svojim učencem in jim zgodbo obnovila, so jo poslušali z velikim zanimanjem. Porodila se je ideja, da Nataša pride še k njim, torej k drugošolcem. Dogovorili sva se, da jih bo skušala pritegniti tudi prek svoje vizualne podobe. Zato se je oblekla kot Bogomila – svečenica boginje Žive v času pokristjanjevanja naših prednikov. Pripravljeno je imela tudi glasbo in projekcijo. Predstavila naj bi samo del Krsta pri Savici (brez Uvoda). Na začudenje obeh pa so bili učenci pripravljene poslušati še naprej, tako da je na koncu deklamirala kar celoten Krst. Obe sva bili prijetno presenečeni. Še bolj pa začudeni, ko so na koncu znali obnoviti zgodbo. Sami so dali pobudo, da Nataša v zahvalo narišejo risbice Bogomile in Črtomira.

Tako se je spontano porodila še ena oblika timskega sodelovanja med predmetno in razredno učiteljico in prispevala k nepričakovani obogatitvi oz. nadgradnji ciljev, povezanih z obravnavo Prešerna.

3. UGOTAVLJANJE IN ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI – TIM ZA KAKOVOST

Celovit primer timskega dela pa predstavlja povezovanje učiteljev po vertikali in horizontali, izvzeto pa ni niti vodstvo šole. V timu smo posamezni učitelji razrednega pouka, predmetnega pouka, specialna pedagoginja, ravnatelj šole in socialna delavka. Skupaj sestavljamo skupino za kakovost. Njen namen je na šoli ugotavljati in zagotavljati kakovost. Naš sistem temelji na notranjem presojanju kakovosti oziroma na *samoevalvaciji*.

Skupaj smo želeli dobiti odgovor na vprašanje: *Katera so področja, kjer lahko mi sami izboljšamo kakovost?* Sestavili smo anketo, na katero so odgovarjali vsi strokovni delavci šole. Odgovore smo razvrstile v štiri skupine/področja:

- učenje in poučevanje,
- klima in kultura,
- profesionalni razvoj,
- vodenje in organizacija.

Rezultati ankete so nam pomagali pri oblikovanju *triletnega načrta izboljšav*. Odločili smo se, da na kognitivnem področju damo prioriteto *učenju učenja*, na konativnem pa *strpnosti in spoštljivosti med učenci*.

V okviru triletnega načrta izboljšav smo nekatere ukrepe že izvedli, druge pa še izvajamo in jih tudi evalviramo.

4. UČENJE UČENJA

Na kognitivnem področju smo si v okviru triletnega načrta izboljšav za izziv zastavili učenje učenja, natančneje bralnih strategij kot kroskurikularnega cilja, s katerim naj bi zajeli vse razrede oz. celotno vertikalo.

Članice delovne skupine za bralne strategije smo zbrale in oblikovale predloge za izbor bralnih strategij za posamezni razred. Tim sestavljamo učiteljice RP, knjižničarka, specialna pedagoginja in učiteljice PP. Izbor strategij je bil naslednji:

RAZRED	BRALNA UČNA STRATEGIJA	IZVAJALEC
1. razred	časovni trak	knjižničarki
2. razred	pojmovna mreža v obliki dlani in ribja kost	knjižničarki in razredniki
3. razred	Vennov diagram	knjižničarki
4. razred	Paukova strategija, do 3. faze	knjižničarki
5. razred	Paukova strategija, vse 4 faze	knjižničarki
6. razred	*učenje izdelave PowerPointa *Tehniški dan Poklici: področja – spoznavanje sebe, samopodoba, cilji	*računalnikar in učiteljice *svetovalna delavka in učitelji
7. razred	Tehniški dan Poklici: področja – spoznavanje sebe, samopodoba, cilji, motivacija za učenje in učenje učenja	svetovalna delavka in učitelji

RAZRED	BRALNA UČNA STRATEGIJA	IZVAJALEC
8. razred	strategija postavljanja vprašanj: vprašanje-odgovor (iz leposlovnih knjig in učbenikov)	knjižničarki
9. razred	miselni vzorec s povzetkom učnih strategij – nekatere strategije bom uporabil v srednji šoli, organizacija učenja in zapiskov	knjižničarki

Izbrane strategije smo posredovali posameznemu aktivu v evalvacijo in jih povabili k izvajanju na temelju z njihove strani dopoljenih načrtov. Aktivni so se z izbori strinjali in začeli z izvajanjem. Evalvacija izbranih strategij je pokazala, da so bile strategije primerne, zato z izvajanjem le-teh nadaljujemo.

UČINKI SODELOVALNEGA POUČEVANJA

Pozitivne učinke sodelovalnega poučevanja prepoznamo tako učitelji kot tudi učenci. Prednosti, ki jih prepoznava-jo učitelji, se nanašajo na doživljanje dobrega počutja in učenje drug od drugega oz. izmenjave izkušenj. Izpostavila bi pomen jasno opredeljenih vlog in odgovornosti vseh učiteljev ter spremljanje in podporo vodstva (organizacija nadomeščanja).

Pri uspešno izvajanem sodelovalnem poučevanju pa učenci kot najpomembnejšo korist prepoznava-jo več prejete pozornosti s strani učitelja. Navajali so tudi, da je bil pouk bolj zanimiv, da so se imeli priložnost naučiti več različnih spretnosti in da so hitreje dosegali boljši učni uspeh.

Učitelji prepoznamo pozitivne učinke na področju 1) *sodelovanja* (delo v timu, sinergija idej, dopolnjevanje, učenje druga od druge, pomoč), 2) *raznolikosti pouka* (pestrost,

možnost drugih pristopov, skupinsko in aktivno delo, delo po koticah), 3) *delo z učenci* (večja kakovost dela, pozornost, usmerjena na posamezne učence in hkrati na vse učence, priložnosti za socialno učenje), 4) *osebnega in profesionalnega razvoja* (osebnostna in strokovna rast, prevzemanje vlog in odgovornosti za vsakega posameznika, dvig samozavesti, razvoj novih kompetenc, samopomoč), ne smemo pa pozabiti na 5) *pozitivno vzdušje in klimo, ki smo jo ustvarjale skupaj*. Hkrati pa tako krepimo tudi različne vidike medpredmetnega in kroskurikularnega povezovanja.

SKLEP

Timsko delo je partnerski odnos, v katerem mora biti zagotovljeno ravnovesje. V tem primeru so vsi enako motivirani, strpni in dovezetni za tovrstno sodelovanje. Če temu ni tako, tudi sodelovanje ne more biti uspešno.

Odprtost učitelja do sodelovalnega poučevanja mu omogoča več priložnosti za uvid pomembnosti specifičnih pristopov pri delu z učenci, ki jih začne pogosteje vpletati v svoje poučevanje. S tem dviguje kakovost pouka in povečuje inkluzivnost, hkrati pa prispeva k bolj avtentičnemu in medpredmetno zasnovanemu učenju.

VIRI IN LITERATURA

<http://www.mizs.gov.si>.

<http://www.zasss.si/ds/Q/dokumenti/Pogled%20starsev%20na%20kakovost%20v%20soli%20-%20prispevek%20za%20zbornik%20KzP.pdf>.

Heacox, D. (2009). Diferenciacija za uspeh vseh. Ljubljana: Rokus Klett.

Pečjak, S. in Gradišar, A. (2012). Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Polak, A. (2008). Timsko delo v vzgoji in izobraževanju. Ljubljana: Modrijan.